

Landskap: Småland Upptecknat av: Carl Viking
 Härad: Uppvidinge Adress: Furåka, Kråksmåla
 Socken: Ålgö Berättat av: Lantbr. Isak Jansson
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1888 i Ålgö socken

Innehåll:

Uppteckningen berör "Kråksmåla-
 strängar och Ålgös Präst. m. m."

Sågen om
 prästen i Ålgö
 lund.

Överse upp-
 hörs sågner.

Vol: 1.Sidor: 1-10.

Obs! I denna Vol: samverka min Fader
 Isak Jansson och min morfar Susanna
 Erlandsdotter, men Far får stå som såges-
 man.

1.)
Vid tiden 1350. rasade en förfärlig Pestä-
ver Skandinavien. Denna Pest kallades
av somliga fäder för "Sigerdöden" eller
"Stordöden", eller "svarta böldpesten", ty
de angripna finga i hast svarta bölder.
Såven hetta den "Nysdöden", ty den pest-
smittade "Näs tills kan stöp och dagso-
de mormor, dan huina ej begrava
de döda; så fort laga dan. Sombiga
manfolk; kan började hårt myka
tag spaden och gravo i lös jord
sen grav och stod där och "grav
och näs tills dan stöp i gravu."
Obs! Ynnan sjukdansen kan sig
man "Vareb." En 3. års flicka och en 4. års
gasse kom in i varje hus. Flickan bar
en kvast och gassen en sopskuffel.
Y de stover läsku sopade hela golvet

2.)
daga alla, men i de stover han blott
sofode livet av golvets daga samliga.
I min födelseby prakiskt finnes
en ypperlig löf sandväkt. Går graa
daru ner döda utan kistor. Platt-
sen, kette "Gastabläcken", nu heter
den "Sandslätt". — Den förfärliga sjuk-
dammnen kom hit ifrån Norge! Pes-
ten sådes vara kamunen från in-
dien med ett fartug till Bergen. Skep-
pet drev i land, ty besättningen var
helt updöd; och oförsiktigt man
larsade man lasten, istället för att
kända eld på skeppet. "Justedalven"
i Norge var då obebodd. Dit flydde då
människor undan pesten, som och tog
sig dit. Men alla daga där utan en
flicka, som fanns 8 år därefter, som ko-

3.)

ACC. N:R. M. 7052:3

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ärlig mö, men han var förvildad och bodde i en grotta. Man fångade henne och kallade henne "Pipa" och han blev mader för en stor släkt. som hette "Ripasläkt", enligt mormors utsagor. Jag har även hört, att i Wänerland, där jag varit så att 100-tals år där efter hittade man inne i en stor skog en mossbevuxen präkyrka. — I min hemsöcken Alghult, som är mycket stor, vara på många ställen kvar. Byarna Krokstorp, Krokshult och Smedstorp vara då i ett under namnet Krokshult. Där överlevde 3. pojkar i åldern 12. - 14. - 16. år. som vara bräder och fånga sedermera namnet "Krokshults-dängar." I Frösche, som ligger 1/4 mil norr om Krokshult och omfattar byarna Lillgården,

4.)
Fröske, Ekegård, Brogård, Ögården och
Kronogården. I dessa gårdar dogo
människorna, så att det var blott
en Enka i 75-årsåldern kvar. Hon
blev ensam ägare till alla dessa gård-
ar. Så in i mitt minne hava dessa
gårdar i kyrkoboken skrivits för, "Frös-
ke änkausgård." Ett annat bevis på
hur folkfattigt det var i Älgkult är att
i Enstaka-gården Jubberås, nära Älg-
kultskyrka, blev 3 små barn kvar. En
fös på 3 år, en pojke på 5 år och ytterliga-
re en fös på 7 år. Prästen i Älgkult
måste på hästryggen transportera dessa
barn till bemälda Enka, så hon tog
hand om de små. Vidare, I nuvaran-
de Älgkultsby var jämte prästen 4. män
och 6. kvinnor kvar. Prästarna voro den

5.)
tiden jordbrukare. I brist på folk måtte
prästen själva plöja sin jord och hugga och
benköra sin ved. Man hade då l. sta-
ra otar till dragare, den ene hette "ska-
ger, den andra hette "Mager." När Prästen
ärjde i jorden höjde man åt otarna,
"Hej skager, hej Mager!" — Men tiden
gick och folket föräklade sig och även
inflyttade till Råghultsnacken från
orter där ej Pesten avfolkat så hårt som
hos oss. Så skulle en sammankomst
hållas hos "Krokshults-Grängar" som
motsvarar våra s. k. "Läsemöten" (Hög-
förhär) som ärligen återkamma. Prä-
sten måste rida från Råghult på "Migen"
en och en halv mil till Krokshult. Sedan
har i våra orter varit till för 40 år sedan
att den bonde, som hade "Läsemöte" bjöd

6.)

ACC. NR. M. 7052:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Rotebänderna" på kalas på kvällen och
natten, sedan läsningen var avslutad.
Läsmätna förekomma från medlet av
Oktober till Novembers slut. "Krokskults-
drängar" skulle och efter dåtida förhål-
landen bjuda på kalas. På det stora Eke-
bordet som räckte tvärs över rummets fram-
sta och förnämsta del. Staplades opp sta-
ra rågbrödslimpor på varandra, symär-
nern finga skära av brödstycken åt
sig och sina anhörig med var sin sk.
"Slidkniv", som som blura i "Bältet" (Liv-
remmen.) Så rattes det tillika in en
stor kittel med fett fläskspad på bordet.
I det feta, varma, spadet skulle envar dop-
pa sina brödstycken efter behov och äns-
kav. Så inbars och rattes på bordet för-
för prästen; på ett stort träfat en rykande

79)

skinna om ett lispund. Den skulle Prästen skära ränder åt sig och gästerna. Det ka hette att "Flotta Prästens rök." och har förekommit i min mormors och min faders ungdomstid, den tiden. Var ej Prästen med på kalaset, så skulle lysa "älderman" ska ha skinna. Vidare rullade "Krokskult" Drängar in en stor "Isua Mjöd" från Källaren; det skulle vara "Isuamalt och inget grummet i botten, men så var det en dryck som både skar och sjänk," sade fäderna och "Inket fram i vardagslag." Min far kunde brygga "Mjöd." "Till 18. kannor mjöd åt gick en skäppa gott malt, 1/2 skälpund torr humla och 2. kannor skivad haning." Det järte i 6. Sygn och borde lagras på ektunna minst 3. månader, men dess äre det blev desto bättre." Sådan fägning, som

Brygga mjöd

ovan beskrifna bjöd "Krokshults-Drängar"
sina gäster på. När skinkan bars in
reste sig Prästen och sade, "I drängar ha
det förvissa bra i Krokshult; men I skul-
le intet ha svinastiken i fastan." (Förstu-
gan.) Drängarna bliva bleckna av prästens
anmärkning och svarade; "Sen, som intet
vill känna oset det beta, får intet smaka
fläsket det beta." så bura dam ut
skinkan och fläskspadet, men "Nyma-
de" åt gästerna att sitta kvar. Set var nu
kvällen och mörkt. Prästen fick rida tung-
rig hem. Två av drängarna gingo präst-
ten i förväg och lade sig nära riddsti-
gen norr om byn. Där samlade dam sig var-
dera några "kastetterar." När prästen kom
ridande vart han kräffad av en sten i ryg-
gen. "Hvar sade då; "Gud läve Er på sommedag!"

9.)

ACC. NR. M. 7052:9.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men då svarade en röst ur mörkret. "Vän-
kar han te det, då ska du få en rapp
till," och stenarna började vira kring-
om Prästen, så han sporrade hästen och
red undan. Drängarna gunga hem och fest-
ade tillsammans med sina gäster till
ljusan dag. — "Krokskultsdrängar" ha-
de beslutat vara tillsammans och att-
rig gifta sig. Men när ett 30-tal är
gått redan pesten slöt, så började fol-
ket föräkas. Så att en av drängarna
började se sig om efter "Ena husken." Om
han, som den förste Rain för långt bort
i främmande land för att finna rikt
vin, därman talte ej ragesmannen.
Tröligast är att han höll till inom Kē-
hultssockens hank och stór. Senne dräng
hade och lärt smedyrket klicka med

10.)

ACC. NR. M. 7052:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

jordbruket. Bröderna sade, "Vi vilja in-
 tet hindra ditt äktenskap, men efter du
 är vår bröder, så skall du intet bli löst
 i vår gemensamma jord. Så delade
 bröderna till honom $\frac{1}{2}$ mantal under
 namn "Smedenstorp", där är nu byn
 "Smedstorp", 2 bönder med var sitt $\frac{1}{2}$ mt.
 Efter någon tid gifte sig också den
 andre brödern. Sen 3de kvarvaran-
 de synade ägaviddén och fann att
 han hade betydligt mer än han hann
 sköta, så tilldelade han brödren
 $\frac{1}{2}$ mantal under namn av "Krok-
 hulls torp", där nuvarade Krokstorp.
 Om sidan gifte sig den 3de och sistnämnda
 bröderna. I sitt äktenskap fick han 8 poj-
 kar. Han delade mantalet Krokshull i 8 li-
 ka stora delar "En stång" ($\frac{1}{8}$) till varje pojke.
 Så slöt någon om "Krokshulls skänker."